

Van-e túlélési stratégiánk?

Lehetséges, de mindenképpen megpróbálhatjuk rendezni a gondolatainkat Kapitány Ágnes–Kapitány Gábor: Túlélési stratégiák / Társadalmi adaptációs módok (Kossuth kiadó, 2007) című műve alapján.

A szerzők szavaival: „Reméljük, ... hogy ... a ... könyvben foglaltak használhatók lesznek mind azok számára, akik saját válsághelyzeteikhez keresnek támpontokat, mind pedig azok számára, akik az emberi adaptáció mibenlétéhez igényelnek értelmezési kereteket.” (7. oldal)

Ismertetésem pontos idézetek láncolata, oldalszintű hivatkozásokkal, a saját hozzájárulásom főként összekötő, értelmező jellegű.

Néhány elméleti alapfogalom

„az »adaptáció« tehát ebben az értelemben nem pusztán az eredeti »hozzáigazítás« jelentéstartalommal bír, hanem magában foglalja az alkalmazkodás, az önvédelem, egyensúlyfenntartás, túlélő önfenntartás képzetkörét is.” (72. o.)

„a kiindulópont az ... emberi Nem.” (161. o.)

„a Nem (a legkülönbélebb szocializációs és átörökítő mechanizmusokkal) afelé tereli tagjait, hogy oly módon adaptálódjanak a legkülönbélebb válsághelyzetekhez, hogy az a Nem érdekeit szolgálja (hasson a Nem számára ártalmas lehetőségek ellen és erősítse a szolidaritást).” (208. o.)

„a társadalom lényege egyének és csoportok feletti nembelisége, ám e lényeg egyének és csoportok individualitásán keresztül létezik” (336. o.)

További fogalmak még a három szint példái során is előfordulnak.

A mai társadalmi, világgazdasági válság

A 2008 őszi kirobbant bank- és hitelválság olyan fordulatot hozott, amire e nagyszabású monográfia sem készülhetett fel. Döntően a mű tárgyából következően: „semmiképpen sem foglalkozunk az egyes gazdasági folyamatok – tőkeáramlás, ármozgások ... stb. – szerepével a válságok kezelésében és leküzdésében” (95. o.)

Miközben érzékeltetik: „a huszadik században ... számos tekintetben megvalósul egy világméretű társadalmi viszonylatrendszer kialakulása (nemzetek fölötti tőkeáramlás, nemzetek fölötti munkaerő-áramlás).” (206. o.) „Ma már a tőkepiacon

is a virtuális tőkék uralkodnak. ... a spekulatív pénz” (604. o. jegyz.) „a (globális) tőkeérdekek figyelembevételére korántsem történik mindig a helyi sajátosságok figyelembevételével” (409. o.) Különösen: „Közép-Európában ... a fejlődés szerveztségét itt is megtörte az, hogy a gazdaságot külső centrumokhoz rendelték.” (381. o.) „A kelet- és közép-európai társadalmak hátrányos helyzetbe kerülése ... sajátos adaptációs formákat alakított ki. ... megjelent az a máig ható felzárkózási pszichózis, ami nemcsak a politikát határozza meg, hanem az egyes emberek szemléletébe is beépíti azt a tudatot, hogy a Nyugat fejlettebb, gazdagabb, hatékonyabb lévén, a »keletnek« a Nyugatot kell követnie, másolnia és utolérnie. ... ez az állandó kisebbségi komplexus elfedi azt a másik tény, hogy stabil fejlődés csak szervesen, tehát nem követő jelleggel, hanem a saját feltételekre építve alakítható ki.” (382. o.)

De épp ez a nehéz: „A gazdaság kiegyensúlyozására tett lépések ... újabb egyensúlytalanságot eredményeznek a gazdasági rendszer egy másik összefüggésében” (301. o.)

„Nem kívánt hatások ... »mellékhatások« ... bajt okoznak” (300. o.)

Javaslatok, inkább az egyén szintjén: „segítség ... a válsághelyzetek megoldásában: a tradíciók erejére való támaszkodás.” (15. o.) ... „válságmegelőző eljárás a tartalékképzés, (23. o.), az egzisztenciális függetlenedés, az autonómia megteremtése (29. o.), az »addig nyújtózkodj, amíg a takaród ér« elve (40. o.), »a vagyon ne álljon egy lábón, illetve legyen gyorsan átalakítható“ (46. o.), a »takarékoskodás“ (48. o.)

A magyar erdészet, mint szakmai és kultúracsoporthoz

Az általam megnevezett csoport jellemzőiként említhetők: „szükség van mind a jelenorientációra, ... mind a középtávú, ... mind pedig a hosszú távú jövőorientációra.” (26. o.) Az utóbbiak pedig az erdészszakma és -gondolkodás alapjai.

„faluhelyen könnyebben elérhetők és élvezhetők a természeti környezet által nyújtható oltalom ... előnyei.” (61. o.) Az erdészeknél az elzárt lakóhely hátránya jelentkezett.

„a mezőgazdálkodás ... tapasztalata az, hogy ... az egész élet ... ki van szolgáltatva a természet »magasabb hatalmainak«.” (425. o. jegyz.) Az ehhez hasonló tudás, biztos alapként, öntudatot adhat az erdészszakmának.

Az erdészet, mint „kis csoport” számára is szóló figyelmeztetés: „A kis csoportok máshogy viselkednek, mint a nagyok. ... nagyobb bennük a kooperáció lehetősége.” „Bibó István ... állapítja meg: »Korunk értékelési válságának egyik legfőbb oka társadalmunk ... elidegenedése, amely lehetetlenné teszi, hogy a szeretetnek, kölcsönös segítségnek és testvériségnek kis közösségekre méretezett erkölcsi elvei az összefüggő és komplex tömegtársadalmakban rendező szerepüket régi formájukban be tudják tölteni«.” (311. o.)

Egyéni válsághelyzetek: nyugdíjazás, öregedés

Fontos lehetőség válsághelyzetben: „meghatározott alapszabványra, alapértékekre támaszkodik.” ... „tartást ad ... hogy a méltóságot nem vehetik el az embertől” (21. o.)

„az örömök mindennap – minden jelenben – jelen legyenek.” ... „minden napnak legyen meg a maga célja” ... foggódzó az értelemadás” (26. o.)

„az edzetség tudata is ilyen, az egyénre támogatóan visszaható – és feltehetően éppen a vitális kapacitást is megerősítő – erő.” (31. o.)

„az egyik leghatékonyabb önvédelmi technika a mások érdekében kifejtett aktivitás.” ... „Nyugdíjasok ... a rájuk szakadó feleslegességérzéssel úgy bírkóztak meg, hogy elkezdtek olyat csinálni, amiben úgy érezték, hogy hasznukat veszik” (32. o.)

„Az új ismeretek, készségek megtanulása is ilyen, a válsághelyzetek leküzdéséhez felhasználható aktivitás.” (33. o.)

„az adaptáció lényege szerint ... dinamikus és az egyént dinamizáló kulturális tudás.” (38. o.)

„eleve ambivalens helyzetek az életkorváltó krízisek, amikor igen sok mozzanattól függ, hogy az egyes egyén számára a helyzet melyik oldala kap nagyobb hangsúlyt: ... az öregedés válságában a halál közelsége miatti reménytelen csüggedtség vagy a bölcsesség megszerzése.” (53. o.)

„az idősebbek ... sokkal inkább támaszkodnak a korábbi tapasztalatok tudatos alkalmazására, a kompromisszumkötésekre és a tekintély erejére.” (60. o.) De számítsunk rá: „A testiség megnőtt jelentőségének huszadik századi ... következménye ... az idősök

(folytatás a 48. oldalon)

Vízgazdálkodás a Visegrádi-hegységben

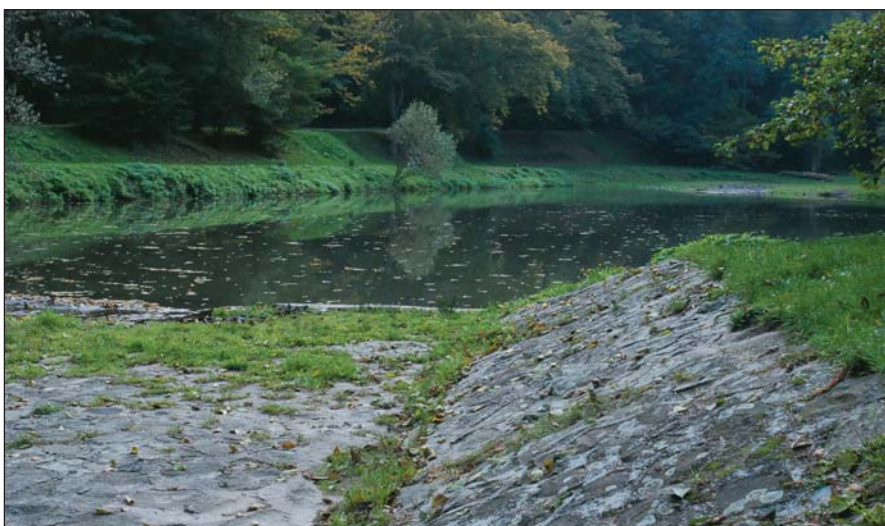
A szakosztályrendezvényen résztvevők főként a vízügyi igazgatóságok közül kerültek ki, de ezen kívül a Nyugat-Magyarországi Egyetem, az Erdészeti Tudományos Intézetet, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, az illetékes Nemzeti Park és erdőgazdálkodó szervezetek szakemberei is megjelentek az egész napos rendezvényen.

Bevezetőként a Mogoróhegyi Erdei Művelődés Házában a Parkerdő általános tevékenységéről tartottak előadást (Csépanyi Péter, termelési és természetvédelmi főmérnök), a Visegrádi Erdészetről (Némedy Zoltán, erdőgondnok) és a Parkerdő vízgazdálkodási tevékenységéről (Kálmán Miklós, beruházási és műszaki osztályvezető).

Az első terepi programpont az Apátkúti-völgyzárógátas tározó megtekintése volt. Az általános adatok (építés éve, vízgyűjtő terület nagysága stb.) részletezése után az építés körülményeiről és az üzemeltetés, karbantartás nehézségeiről közölt érdekes információkat Koncz Antal (kerületvezető erdész) és Hibbey Alpár (nyugdíjas műszaki főelőadó).

A Bertényi Miklós Fűvészkert bemutatásával folytatódott a szakmai nap, ahol a kert kigondolásának, illetve megvalósításának körülményeit mesélte el Koncz Antal. Rövid séta keretében az itt található bemutató jellegű műtárgyakat lehetett megtekinteni, úgy mint a kőszekrénypilléres, felső függesztőműves szerkezetű és a kőbetonpilléres, tuskótartós megoldású hidak. Fából készült fésűs hordalékfogókat, illetve vízmosás-lejtőmentést lehetett tanulmányozni élettartam és a megfogott, megkötött hordalék mennyiségének tekintetében.

A Pilismaróti Erdészeti területén a je-

lenleg nem üzemelő Hamvaskői-tavak történeti bemutatása hangzott el Cseh János (nyugdíjas műszaki vezető) és Müller Szabolcs (műszaki vezető) előadásában

A Hamvaskői Vadászház ivóvízrend-

szérét Róth János, a helyi kerületvezető erdész mutatta be, aminek a fő része a forrásfoglalás és a gravitációs tározó, melyek több mint 30 éve épültek és az üzemeltetés során nem merült fel semmilyen komoly probléma.

A Visegrádi-hegység egyik legkedveltebb forrásánál a Kaán-forrásnál Zambó Péter vezérigazgató köszöntötte a szakosztályülés résztvevőit. A bővizű forrás történetét, állapotát és parkobjektumként betöltött szerepét Némedy Zoltán mutatta be.

Az Apátkúti-patakon egy gabionpaplanos part-, illetve medervédelem, egy mederátjáró, illetve a közelben lévő István-kunyhói, három tóból álló halastórendszer és a jövőbeni műszaki beavatkozás ismertetése következett.

Az Apátkúti-vadászházban Kucsara Mihály szakosztályelnök tájékoztatta a társaságot a jövő évi tervekről, amit kötetlen beszélgetés követett.

Kép és szöveg: **Kálmán Miklós**

(folytatás a 42. oldalról)

leértékelése (az idős kor a test hanyatlásának korszaka, a testi nézőpontból kisebb értékű életkor)" (602. o.)

„Cspadák”: „Van, amikor ... a mégoly találékony adaptációs kísérletek is kudarcot vallanak” (63. o.) „Különösen ... amikor a bajok halmozottan jelentkeznek”. (426. o.)

„az alkalmazkodás egyik legfőbb gátja értelemszerűen a merevség, rugalmatlanság lehet” (63. o.) „a média által kínált minták ... sok esetben teljesen inadekvátnak bizonyulnak.” (65. o.)

„A struccpolitika egyik változata az is, amikor az egyén megpróbál kimenekülni

ni a helyzetből, de nem lép ki abból, hanem csak úgy tesz, ... „formaváltozata lehet az alkoholizmus ... de sokan a televíziózást vagy más, szenvedélybetegséggé váló tevékenységben való elmerülést választják ... Mindezek ... nemcsak azért zsákutcások, mert pusztítják az egyént, hanem azért is, mert a problémák forrására nem reagálnak” (67. o.)

„az adaptáció nem a válsághelyzetekben kezdődik. ... például a család viszonyaihoz való adaptációk, ezek a hétköznapi ... alkalmazkodások (is) kellenek ugyanis ahhoz, hogy az ezekre épülő önvédelem a válsághelyzetekben is működhessenek.” (259. o.)

Befejezőként még szeretném kiemelni, hogy a szerzők interjúk készítésével, empirikus adatgyűjtéssel kezdték kutató munkájukat.

Nekünk is van egy nagy ívű interjúgyűjteményünk, így egyszerűsíttem a Gyökerek és lombok, (Erdészportrék) c. sorozatot (szerk.: Pápai G.), a már eddig megjelent hat kötetével is. Amelyek az emlékezésen túl a válsághelyzetek megoldásának is iskolái. Ezen portréink méltó és elmélyültebb olvasásához is hozzájárultam talán a fenti kivonatok bemutatásával.

Csuka Imre
ny. em.